

Informacijsko ponašanje korisnika školskih knjižnica

Svalina, Ivana

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:142:307847>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2021-10-24**

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Preddiplomski studij Informatologije

Ivana Svalina

Informacijsko ponašanje korisnika školskih knjižnica

Završni rad

Mentor: doc. dr. sc. Darko Lacović

Osijek, 2019.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Odsjek za informacijske znanosti

Preddiplomski studij Informatologije

Ivana Svalina

Informacijsko ponašanje korisnika školskih knjižnica

Završni rad

Društvene znanosti, informacijske i komunikacijske znanosti, knjižničarstvo

Mentor: doc. dr. sc. Darko Lacović

Osijek, 2019.

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravio te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni.

Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasan da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

U Osijeku, datum 16. 9. 2019.

Nana Svalina, 0122223450
ime i prezime studenta, JMBAG

Sažetak

U ovom će se radu dati pregled pojedinih istraživanja o ponašanju korisnika pri traženju i korištenju informacija u školskim knjižnicama. Informacijsko se ponašanje pojedinca definira kao sveukupno ponašanje koje se razvija prilikom procesa pretraživanja informacija, odnosno općenito u dodiru pojedinca s informacijom. Budući da je u radu riječ o učenicima kao korisnicima školskih knjižnica, njihovo se informacijsko ponašanje razlikuje u određenoj mjeri od informacijskog ponašanja starijih generacija. Današnje učenike karakterizira odrastanje u okolini koja se svakodnevno razvija, nestrpljivost i težnja za brzom i lako dostupnom informacijom, poznavanje tehnologije, digitalna pismenost i sl. Nekolicina autora ove i ostale navedene karakteristike pripisuje Google/Z/alfa generaciji pojedinaca rođenih od 1996. godine nadalje. Iz istraživanja koja su u radu opisana i čiji se rezultati predstavljaju, vidljivo je da današnje generacije djece, odnosno učenika, kao glavni izvor informacija koriste internet, a ostale izvore informacija (pa i samu knjižnicu) tek kad informaciju ne mogu pronaći na internetu. Internet smatraju pouzdanim i kvalitetnim izvorom, a važno je izdvojiti podatak da dio učenika ne zna utvrditi točnost i relevantnost informacija pronađenih u online okruženju. Prema nekim istraživanjima učenici u školsku knjižnicu odlaze uglavnom samo kada je to neophodno za izvršavanje određenih obrazovnih zadataka kao što je, primjerice, posudba lektira, pretraživanje izvora za seminare, učenje, ali i opuštanje u prostoru čitaonice.

Ključne riječi: pismenost, informacijsko ponašanje, školske knjižnice, učenici, informacijski izvori

Sadržaj

1. Uvod	6
2. Pismenost i informacijsko ponašanje	7
3. Ponašanje pri traženju informacija u školskim knjižnicama	9
3.1. Korištenje školskih knjižnica	12
3.2. Informacijski izvori u školskim knjižnicama	14
3.3. Percepcija prostora školskih knjižnica	16
4. Zaključak	20
Literatura	21

1. Uvod

Cilj je ovoga rada na temelju nekih istraživanja prikazati obrasce ponašanja učenika pri traženju informacija u školskim knjižnicama, točnije predstaviti školsku knjižnicu kao izvor informacija za obrazovanje. U prvom će se poglavlju ukratko predstaviti informacijske potrebe učenika. Osim toga definirat će se i u kratkim crtama opisati povezanost i međuovisnost informacijske pismenosti i informacijskog ponašanja, te će se ukratko predstaviti i opisati četiri vrste informacijskog ponašanja prema T. D. Wilsonu (informacijsko ponašanje općenito, ponašanje pri traženju informacija, ponašanje pri pretraživanju informacija i ponašanje pri korištenju informacija). Nakon toga, dio rada bit će posvećen općenitim informacijskim potrebama djece te ulozi školske knjižnice u odgojno-obrazovnom procesu i sveukupnom razvoju učenika. Dodatno, predstaviti će se modeli pretraživanja informacija prema C. Kuhlthau, P. Hariss i R. Dewdney. Nadalje, kako bi se prikazali stvarni obrasci informacijskog ponašanja učenika, iznijet će se rezultati nekoliko istraživanja provedenih na temu informacijskog ponašanja učenika. Riječ je o istraživanjima u kojima su sudjelovali učenici osnovnih i srednjih škola, dakle nižih i viših uzrasta. Podaci koji su dobiveni spomenutim istraživanjima opisuju će se s obzirom na njihovu tematsku sličnost, tako da će se u jednom potpoglavlju predstaviti učestalost i svrha korištenja školske knjižnice općenito, a u drugom stajališta učenika prema školskoj knjižnici. U tom će se dijelu rada također iznijeti obrasci ponašanja korisnika prilikom pretraživanja informacija u knjižnicama, bilo da je riječ o tiskanim ili elektroničkim izvorima. Bit će riječi o tome koje izvore učenici najčešće koriste, u koju svrhu i zašto te na kraju kako provjeravaju vjerodostojnost i relevantnost pronađenih informacija.

2. Pismenost i informacijsko ponašanje

Današnje mlađe generacije susreću se s velikim brojem informacija u vrlo ranoj dobi, puno prije nego što započnu svoje formalno obrazovanje i krenu u osnovnu školu. Da bi im se olakšalo snalaženje u moru informacija kojima su neprestano izloženi, potrebno je osigurati nastavne programe koji bi ih podučavali svim aktivnostima za snalaženje i orijentiranje u modernom informacijskom društvu. Djeca bi, prema tome, od obrazovnog sustava trebala imati potporu koja će im pomoći u lakšem razumijevanju i korištenju informacija. Tu bi ulogu trebali preuzeti učitelji i knjižničari te poučiti učenike vještinama za snalaženje u današnjem informacijskom društvu.¹ Osim razvijanja primarne i sekundarne pismenosti, nužno je razviti i tercijarnu pismenost koja se nameće kao predispozicija za uspješnu egzistenciju u svijetu u kojem tehnologija svakodnevno napreduje. Prije nego što se dotakne ključna tema ovoga rada, neizostavno je spomenuti pojam informacijske pismenosti koja je ujedno i preduvjet za određeno informacijsko ponašanje pojedinca. Informacijska je pismenost, prema Američkom knjižničarskom društvu (*American Library Association*), skup vještina koje pojedincu omogućuju da uoči vlastitu potrebu za informacijom, da ju pronade, vrednuje i na kraju koristi u određenu svrhu. Ova je definicija ujedno i jedna od najcitiranijih definicija informacijske pismenosti. Prema tome, informacijski pismena osoba zna kako učiti jer zna kako su informacije, odnosno kako je znanje organizirano, zna kako doći do informacije i kako ju koristiti na efektivan način tako da i ostali od nje mogu ponešto “uzeti”, tj. naučiti. Informacijska je pismenost kao pojam usko vezana uz informacijsko ponašanje pojedinca. Informacijsko se ponašanje odnosi na to kako pojedinac rukuje informacijama koje su mu potrebne – prvenstveno u koju svrhu informaciju treba, gdje ju pretražuje, kojim se strategijama i tehnikama pretraživanja koristi, koliko mu je potrebno da informaciju pronade, kako ju u konačnici interpretira i sl.² Pojam je pismenosti u današnjem vremenu vrlo širok, nego što je bio unazad nekoliko desetljeća. Također, danas se više ne govori o pismenosti kao sposobnosti čitanja i pisanja, već pismenost podrazumijeva cijeli skup različitih vrsta pismenosti – od primarne, sekundarne, tercijarne, informacijske, informatičke, medijske pa sve do mnogih drugih vrsta pismenosti.³

¹ Usp. Stričević, Ivanka. Pismenosti 21. stoljeća: učenje i poučavanje u informacijskom okruženju. // *Zrno*: časopis za obitelj, vrtić i školu 97-98, (2011), str. 2.

² Usp. Špiranec, Sonja. Information literacy in Web 2.0 environments: emerging dimensions of research. // *Libellarium* 7, 1(2014), str. 56. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/202148> (2019-08-22)

³ Usp. Stričević, Ivanka. Nav. dj., str. 1.

T. D. Wilson razlikuje četiri vrste informacijskog ponašanja: informacijsko ponašanje (*information behavior*), ponašanje pri traženju informacija (*information seeking behavior*), ponašanje pri pretraživanju informacija (*information searching behavior*) i ponašanje pri korištenju informacija (*information use behavior*). Prvo, informacijsko ponašanje pojedinca (*information behavior*) odnosi se općenito na njegovo cjelokupno ponašanje u dodiru s različitim izvorima informacija, bilo da informaciju pretražuje i koristi svjesno ili nesvjesno, tj. aktivno ili pasivno. Uključuje izravnu komunikaciju s drugim pojedincima te pasivne oblike primanja informacija poput gledanja reklama na televiziji, bez ikakve namjere da reagira na dane informacije ili da ih zapamti. Nadalje, ponašanje pri traženju informacija (*information seeking behavior*) obuhvaća svrsishodno pretraživanje informacija s namjerom ostvarivanja cilja, što je zadovoljavanje određene informacijske potrebe. Pojedinač do informacije može doći putem tradicionalnih (tiskani izvori poput novina, knjiga i sl.) ili suvremenih izvora informacija kao što je računalo (tražilice, e-oblici tiskane građe i sl.). Zatim, ponašanje pri pretraživanju informacija (*information searching behavior*) predstavlja najmanje vidljivu razinu informacijskog ponašanja. Zasniva se na interakciji pojedinca sa sustavom, bilo da je riječ o interakciji pojedinca s računalom (npr. klik mišem) ili o interakciji pojedinca na intelektualnoj razini (npr. odlučivanje o tehnici pretraživanja, odlučivanje o relevantnosti pronađenih informacija i sl.). Posljednja vrsta informacijskog ponašanja prema T. D. Wilsonu je ponašanje pri korištenju informacija (*information use behavior*). Čine ga fizičke (vidljive) i kognitivne (nevidljive) aktivnosti usvajanja informacije kod pojedinca i povezivanja iste s već postojećim znanjem. To se, primjerice, odnosi na označavanje važnih dijelova u tekstu (fizička aktivnost) i uspoređivanje nove informacije s već postojećim znanjem (kognitivna aktivnost).⁴ Za temu ovoga rada najvažniji je prvi spomenuti pojam, informacijsko ponašanje općenito, koji se odnosi na sveukupno ponašanje pojedinca u informacijskom okruženju. Također, u ovom je slučaju pojedinac korisnik školske knjižnice. U radu će biti riječi o učenicima osnovnih i srednjih škola koji u školsku knjižnicu najčešće odlaze i koriste ju s ciljem zadovoljavanja određenih informacijskih potreba vezanih uz njihovo obrazovanje.

⁴ Usp. Wilson, T. D. Human information behavior. // Special Issue on Information Science Research 3, 2 (2000), str. 50-51. URL: <http://inform.nu/Articles/Vol3/v3n2p49-56.pdf> (2019-08-22)

3. Ponašanje pri traženju informacija u školskim knjižnicama

Prema nekim istraživanjima današnje generacije učenika internet smatraju glavnim izvorom informacija. Razvoj informacijske i komunikacijske tehnologije omogućio je različite oblike interakcije pojedinca s informacijama. Danas mladež koristi tehnologiju za brži pristup informacijama, razmjenu poruka – dopisivanje, te za stalnu povezanost na internet.⁵ Velik broj autora raspravljao je o ovom fenomenu te generaciju današnje djece naziva internet generacijom. Autori su suglasni s činjenicom da se djeca i mladež u prevelikoj mjeri oslanjaju na informacije koje pronadu u elektroničkim izvorima, u odnosu na tradicionalne izvore koje gotovo da ni ne koriste.⁶ Rowlands i Williams generaciju mladih rođenih od 1993. godine pa nadalje nazivaju Google generacija. Obilježava ju odrastanje u svijetu u kojem je internet preuzeo vodstvo i dominantnost nad svim ostalim izvorima informacija. Pripadnike Google generacije karakteriziraju određene osobine: prednost daju digitalnim oblicima komunikacije nad bilo kojim drugim oblikom komunikacije te imaju potrebu neprestano biti umreženi s prijateljima i obitelji; nemaju vremena, nestrpljivi su i informaciju žele dobiti u što kraćem roku; svoje vršnjake i internet smatraju pouzdanijim izvorom informacija od roditelja i drugih starijih pojedinaca; najčešće nemaju razvijenu svijest o postojanju vlasništva u online okruženju i važnosti provjere točnosti pronađenih informacija; teže samostalnom učenju, na osnovu iskustva i to najčešće metodom pokušaja i pogreške.⁷ N. Chitkara i V. Natjaran govore o tzv. Z generaciji i alfa generaciji. Z generacija podrazumijeva pojedince rođene 1996. godine i kasnije. Pripadnici Z generacije u puno su većoj prednosti od starijih generacija te posjeduju velik potencijal, odrastaju u svijetu koji se svakodnevno mijenja, što ponekad može biti zastrašujuće, te su međusobno stalno povezani putem društvenih mreža poput Facebook-a, LinkedIn-a, Twitter-a i sl. Osim toga, smatra ih se tehnički potkovanim, prilagodljivim te tolerantnijim prema različitim kulturama. Nadalje, pojam alfa generacije odnosi se na generaciju rođenu nakon 2010. godine. Pripadnike ove generacije smatra se stručnijima u tehničkom području, pametnijima, obrazovanijima, ali i materijalistički nastrojenima od starijih generacija. Smatra ih se digitalno

⁵ Usp. Mills, Leila A.; Angnakoon, Putthachat. How do high school students prefer to learn? // 12th International Conference on Cognition and Exploratory Learning in Digital Age. Greater Dublin, 2015. Str. 133. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED562121.pdf> (2019-08-22)

⁶ Usp. Shenton, Andrew K.; Johnson, Andrew. Pupil use of a school intranet's library pages. // Aslib Proceedings 59, 6(2007), str. 513. URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/00012530710839597/full/pdf?title=pupil-use-of-a-school-intranets-library-page> (2019-08-22)

⁷ Usp. Grujić, Ervin. Informacijsko ponašanje učenika srednje škole (studija slučaja Tehničke škole za strojarstvo i brodogradnju Rijeka): diplomski rad. Rijeka: Filozofski fakultet, 2017. Str. 18. URL: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/ffri:1078/datastream/PDF/download> (2019-08-22)

nadmoćnijima i bolje informiranima. Drugim riječima, alfa generacija podrazumijeva generaciju djece koja tehnologiju prihvaća puno brže od starijih generacija, koja treba učinkovitu i djelotvornu informaciju u skladu s njihovim svakodnevnim potrebama.⁸

Prema Standardu za školske knjižnice školska je knjižnica informacijsko, komunikacijsko, medijsko i, nadasve, kulturno središte škole. Ona bi trebala udovoljiti potrebama svojih korisnika, bilo da je riječ o informacijskim, obrazovnim, stručnim ili kulturnim potrebama pojedinca. Namijenjena je prvenstveno učenicima, a zatim učiteljskom i ostalom školskom osoblju. Nadalje, važno je spomenuti da je školska knjižnica izravno uključena u nastavni plan i program, a samim time i u odgojno-obrazovni proces. Neke od temeljnih zadaća školske knjižnice koje se tiču rada s učenicima provođenje su programa knjižnično-informacijske pismenosti te upućivanje korisnika na dostupnost informacija na različitim medijima. Drugim riječima, cilj je upoznati učenike sa samom knjižnicom, s njezinim prostorom, organizacijom i načinom rada te neprestano težiti poučavanju i razvijanju informacijske pismenosti kod učenika. Također, nužno je informirati učenike o svim mogućnostima koje im se unutar školske knjižnice nude, poput rješavanja zadaća i ostalih školskih zadataka koristeći izvore informacija dostupne u školskoj knjižnici.⁹

Školski je knjižničar i ostalo knjižnično osoblje prema tome odgovorno za fizički i digitalni prostor same škole, tj. knjižnicu, u kojemu čitanje, aktivnost, istraživanje, mašta i kreativnost igraju ključnu ulogu u učenju.¹⁰ Krajnji cilj djelovanja školske knjižnice su učenici. Školska im je knjižnica dostupna u periodu njihovog najintenzivnijeg razvoja u kojemu uče, usvajaju znanja i oblikuju stavove koje će nositi kasnije kroz život. Osim što je potpora odgojno-obrazovnom procesu, školska knjižnica učenicima omogućava osobni napredak, a samim time razvija i potrebu za cjeloživotnim učenjem.¹¹ M. Mukh, školska knjižničarka iz Indije, nadovezuje se na peti zakon knjižničarstva, prema Ranganathanu, koji navodi da je knjižnica rastući organizam. Drugim riječima, autorica smatra da dobra i kvalitetna školska knjižnica daje svojevrsnu prednost školskoj ustanovi u odnosu na druge školske i slične ustanove te da je suradnja škole i knjižnice ključna za osiguravanje kvalitetnog obrazovnog programa koji će

⁸ Usp. Mukh, Monika. Information seeking behavior of students in the context of digital age services at Chitkara International School Library - a case study. // SSARSC International Journal of Library, Information Networks and Knowledge 2, 1(2017), str. 3-4. URL: <http://www.ssarsc.org/documents/ijlink-jan-17-paper7-new.pdf> (2019-09-02)

⁹ Usp. Standard za školske knjižnice. // Narodne novine 69(2009), str. 1-2. URL: https://www.hkdrustvo.hr/clanovi/alib/datoteke/file/novosti/Novi_Standard_za_skolske_knjiznice_2013_za_javnu_raspravu.pdf (2019-08-22)

¹⁰ Usp. IFLA School library guidelines. Haag: IFLA, 2015. Str. 25. URL: <https://www.ifla.org/files/assets/school-libraries-resource-centers/publications/ifla-school-library-guidelines.pdf> (2019-08-22)

¹¹ Usp. Šušnjić, Biserka. Školska knjižnica i nacionalni okvirni kurikulum. // Senjski zbornik : prilozi za geografiju, etnologiju, gospodarstvo, povijest i kulturu 36, 1(2009), str. 40. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/87278> (2019-08-22)

učenicima omogućiti da se razvijaju prvenstveno na profesionalnoj razini, gradeći svoju karijeru, a zatim i na osobnoj, društvenoj i kulturnoj razini.¹²

C. Kuhlthau umirovljena je američka nastavnica i znanstvenica koja je provela nekoliko istraživanja na temu učenja u školskoj knjižnici te informacijske pismenosti i informacijskog ponašanja učenika. Kuhlthau proces pretraživanja informacija razdvaja na šest zasebnih faza, s tim da se svaka od faza može povezati s određenim osjećajima i aktivnostima pojedinca. Riječ je o tzv. ISP (*Information Search Process*) modelu pretraživanja informacija koji opisuje osjećaje, misli i postupke učenika koji sudjeluje u procesu pretraživanja informacija. Kuhlthau ističe da je prva faza procesa pretraživanja informacija predodređena osjećajem neizvjesnosti te razmišljanjem o problemu općenito. U prvoj fazi učenik pretražuje pozadinske informacije te razvija potrebu za informacijom uopće. Nadalje, u drugoj fazi odabire kako će pretraživati informacije te nakon toga, u trećoj fazi, pretražuje informacije na zadanu temu. U narednim trim fazama učenik pretražuje informacije za specifično područje svoje teme, prikuplja pronađene informacije, završava proces pretraživanja te informacije koristi u određenu svrhu.¹³

Nadalje, Harris i Dewdney izdvajaju šest općih načela povezanih s informacijskim ponašanjem prilikom pretraživanja informacija. Riječ je o načelima koje “obični” ljudi prolaze prilikom pretraživanja informacija te se u tu skupinu mogu ubrojiti i učenici. Prema prvom načelu informacijske potrebe proizlaze iz situacija u kojima je pojedincu potrebna pomoć pri pretraživanju informacija. Primjerice, učenik odlazi u školsku knjižnicu kako bi, uz pomoć izvora dostupnih u knjižnici, odradio određeni školski zadatak. Drugo se načelo odnosi na to da je odluka o traženju pomoći prilikom pretraživanja informacija uvjetovana različitim čimbenicima. Primjerice, pojedinac uspoređuje vlastite informacijske potrebe i procjenjuje može li ih sam zadovoljiti. Treće načelo podrazumijeva činjenicu da pojedinci imaju naviku pretraživati najpristupačnije informacije, odnosno one do kojih je lako doći. Harris i Dewdney smatraju da informacija treba biti fizički i intelektualno pristupačna. U četvrtom načelu navodi se da pojedinac u potrebi za pomoći ili informacijom najčešće teži interpersonalnim izvorima, drugim riječima za pomoć ili informaciju obraća se pojedincima sličnima njemu samome. Ovo načelo ovisi o atmosferi samog prostora u kojemu se pojedinac nalazi. Na primjer, ako je riječ o školskoj knjižnici u kojoj prevladava tišina, učenik će informaciju prvenstveno pokušati pronaći sam, dok će društveno i bučno okruženje učenike potaknuti na međusobnu komunikaciju te će se u tom slučaju učenici jedni drugima obratiti za pomoć. Pretposljednje, peto načelo, odnosi se na

¹² Usp. Mukh, Monika. Nav. dj., str. 13.

¹³ Usp. Kuhlthau, Carol. *Information Search Process*. URL: <http://wp.comminfo.rutgers.edu/ckuhlthau/information-search-process/> (2019-09-07)

to da pojedinci očekuju emocionalnu potporu prilikom pretraživanja informacija. Ta se potpora uglavnom odnosi na okruženje u kojemu se pojedinci nalaze, odnosno na atmosferu u školskoj knjižnici. Aktivno i pozitivno okruženje učenike će potaknuti na rješavanje zadatka, dok će tmurno i pasivno okruženje nepovoljno djelovati na učenike, a samim time i na krajnji ishod. Prema posljednjem načelu pojedinac prati već ustaljene obrasce pretraživanja informacija, odnosno razvija vlastite informacijske navike te ukoliko se jedan informacijski izvor u početku pokaže kao koristan i relevantan, pojedinac će mu se iznova vraćati.¹⁴

3.1. Korištenje školskih knjižnica

Iz istraživanja koje je provedeno tijekom 2005. godine u preko 40 danskih srednjih škola vidljivo je da korištenje školske knjižnice, odnosno korištenje knjižnice općenito, uvelike ovisi o vrsti srednje škole koju učenik pohađa. Primjerice, učenici strukovnih srednjih škola uglavnom posjećuju školsku knjižnicu u većoj mjeri nego gradsku knjižnicu, a razlog tomu mogao bi biti vezan uz specifičnost potrebnih informacija i građe. Učenici srednjih škola poput gimnazija posjećuju i školsku i gradsku knjižnicu u jednakom omjeru. Također, korištenje knjižnice povećava se paralelno s količinom i zahtjevnosti školskih obaveza, a spol ima važnu ulogu u korištenju knjižnice, što je vidljivo iz podatka da učenice (njih 58%) koriste knjižnicu u većoj mjeri od učenika (njih 48%). Osim toga, bitno je istaknuti da manji dio učenika nema naviku koristiti fizičke knjižnice kao takvu.¹⁵ Prema rezultatima istraživanja koje su proveli M. Shaheen i D. Kanagasabai u jednoj osnovnoj školi u Singapuru, situacija je vrlo slična. Učenici u većoj mjeri posjećuju školsku knjižnicu i to najčešće jednom ili dvaput tjedno. Razlog tomu je pristupačnija lokacija školske knjižnice, u odnosu na lokaciju gradske knjižnice.¹⁶

Prema istraživanju koje je M. Podnar provela 2018. godine u jednoj hrvatskoj osnovnoj školi između trećeg, petog i osmog razreda, učenici (55% njih) školsku knjižnicu posjećuju i koriste u najvećoj mjeri na mjesečnoj razini. Dodatno, učestalost posjeta školskoj knjižnici na

¹⁴ Usp. Meyers, Eric M.; Nathan, Lisa P.; Saxton, Matthew L. Barriers to information seeking in school libraries: conflicts in perceptions and practice. // *Information Research* 11, 2(2007). URL: <http://informationr.net/ir/12-2/paper295.html> (2019-09-02)

¹⁵ Usp. Pors, Niels Ole. Traditional use patterns?: An analysis of high school students' use of libraries and information resources. // *New Library World* 109, 9/10(2008), str. 435. URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/03074800810910469/full/pdf?title=traditional-use-patterns-an-analysis-of-high-school-students-use-of-libraries-and-information-resources> (2019-08-22)

¹⁶ Usp. Majid, Shaheen; Kanagasabai, Danamalar. Information source preference for project work by primary school students. // *Library Review* 56, 1(2007), str. 24-33. URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/00242530710721998/full/pdf?title=information-source-preference-for-project-work-by-primary-school-students> (2019-08-22)

tjednoj razini opada s obzirom na uzrast. Prema tome, niži uzrasti u većoj mjeri posjećuju knjižnicu na tjednoj razini u odnosu na više uzraste. Osim toga, autorica izdvaja i podatak o tome u kojoj mjeri su učenici upoznati s uslugama koje knjižnica nudi te se može primijetiti da su učenici najviše upoznati s uslugama kojima se i sami služe, a to su najčešće posuđivanje knjiga, čitanje periodike, druženje unutar prostora školske knjižnice, sudjelovanje na različitim radionicama, korištenje knjižnične građe za pisanje zadaća i sl. S druge strane, ostaju usluge poput posudbe AV građe, igranja igrice, pomoći pri pisanju domaćih zadaća te mogućnosti posjećivanja organiziranih književnih susreta i izložbi s kojima su učenici najmanje upoznati.¹⁷

Prema N. O. Porsu učenici danskih srednjih škola školsku knjižnicu posjećuju prvenstveno da bi posudili materijale za odrađivanje školskih obveza i da bi pretražili informacije u istu svrhu. Učenici strukovnih i tehničkih srednjih škola u knjižnicu češće dolaze radi spomenutoga, a razlog tomu je vjerojatno specifičnost usmjerenja kojeg učenici pohađaju. Osim toga, učenici općih i strukovnih škola knjižnični prostor koriste još i za učenje, grupni rad, čitanje periodike, pretraživanje baza podataka ili korištenje tehnologije.¹⁸ Do sličnih je spoznaja došla i M. Podnar utvrdivši da hrvatski osnovnoškolci u školsku knjižnicu odlaze prvenstveno zbog potrebe za posuđivanjem lektirnih naslova, odnosno obvezne literature, a zatim zbog pisanja zadaće ili boravka u prostoru knjižnice iz različitih razloga. Neki od tih razloga su, primjerice, čitanje časopisa, učenje, provođenje slobodnog vremena i korištenje multimedije koja se u knjižnici može pronaći.¹⁹

Do sličnih je spoznaja došla i M. Mukh. Prema rezultatima istraživanja koje je provela među učenicima jedne škole u Indiji, vidljivo je da učenici uglavnom dolaze u školsku knjižnicu ukoliko postoji potreba za odrađivanjem nekog školskog zadatka. Primjerice, učitelji ponekad učenicima zadaju riječ dana, a učenici imaju zadatak otkriti koje je značenje te riječi. Osim toga, zanimljivo je izdvojiti podatak da učenici u školsku knjižnicu odlaze i kako bi čitali novine te na taj način bili upućeni u sva aktualna događanja.²⁰

Slične spoznaje proizašle su i iz istraživanja F. Burks koje je provela 90-tih godina prošloga stoljeća u Teksasu (SAD). Iz spomenutog je istraživanja vidljivo da učenici iz triju srednjih škola školsku knjižnicu posjećuju s obzirom na količinu školskih obveza. Što je količina školskih obveza veća, posjeti školskoj knjižnici su učestaliji. Ako se govori općenito o

¹⁷ Usp. Podnar, Morana. Informacijsko ponašanje i navike učenika osnovne škole: diplomski rad. Zagreb: Filozofski fakultet, 2018. Str. 32-35. URL: http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/10188/1/Podnar_%20diplomski.pdf (2019-08-22)

¹⁸ Usp. Pors, Niels Ole. Nav. dj., str. 436.

¹⁹ Usp. Podnar, Morana. Nav. dj., str. 33.

²⁰ Usp. Mukh, Monika. Nav. dj., str. 5-6.

posjećivanju školske knjižnice, samo 15% učenika (527 od ukupno 3514), to inače zaista čini. Ostali dio učenika školsku knjižnicu posjećuje najviše do nekoliko puta godišnje te ukoliko je organiziran grupni posjet školskoj knjižnici s razredom. Učenici u školsku knjižnicu najčešće odlaze radi učenja i odrađivanja školskih obveza uz pomoć materijala dostupnih u knjižnici (76% njih) te zbog mogućnosti korištenja računala prilikom odrađivanja istih. Važno je izdvojiti da je riječ o 1990-tim godinama te da je posjedovanje računala još uvijek bila jedna od privilegija, posebice zbog njihovih previsokih cijena i tehnologije koja se tek onda počela masovno razvijati. Osim toga, tu je i mogućnost korištenja fotokopirnog uređaja te provođenje slobodnog vremena u prostoru školske knjižnice iz čega se polagano nazire ideja knjižnice kao “trećeg prostora”. Dio učenika koji ne posjećuje školsku knjižnicu kao razlog navodi nedostatak slobodnog vremena, odbojnost prema čitanju te nepostojanje potrebe posjećivanja školske knjižnice. Osim toga, nekolicina je učenika objasnila da školsku knjižnicu ne posjećuje jer ne zna kako se njome služiti što otvara mnogo ostalih pitanja poput toga zašto misle da ne znaju koristiti školsku knjižnicu, jesu li učitelji i knjižničari dovoljno poticali učenike na korištenje školske knjižnice i informirali ih o mogućnostima koje ona nudi, zašto učenici nemaju potrebu, želju ili motivaciju posjećivati školsku knjižnicu i sl.²¹

3.2. Informacijski izvori u školskim knjižnicama

Kada je riječ o izvorima informacija, neka istraživanja pokazuju da je internet najčešće korišten izvor informacija za izvršavanje obrazovnih zadataka u osnovnoj i srednjoj školi. S. Majid i D. Kanagasabai navode da učenici singapurske osnovne škole internet smatraju vrlo važnim izvorom informacija za odrađivanje svojih školskih obveza te ga koriste kad god za to imaju priliku. Tek ako određenu informaciju ne mogu pronaći na internetu, posežu za tiskanim izvorima informacija poput knjiga, enciklopedija i časopisa, a u manjoj mjeri koriste audiovizualnu građu. Primjerice, internet koriste u najvećoj mjeri jer se njime jednostavno služe, smatraju ga pristupačnim, prikladnim i točnim izvorom informacija za zadatak koji trebaju odraditi. Također je važno spomenuti da obitelji, učitelje, knjižnično osoblje i prijatelje također

²¹ Usp. Burks, Freda. Student use of school library media centers in selected high schools in Greater Dallas-Fort Worth, Texas. // SLMQ 34, 3(1996), str. 5-9. URL: http://www.ala.org/aasl/sites/ala.org/aasl/files/content/aaslpubsandjournals/slr/edchoice/SLMQ_StudentUseofSchoolLib_InfoPower.pdf (2019-09-02)

smatraju relevantnim i pristupačnim izvorima informacija, no prilikom potrebe za informacijom, obraćaju im se rijetko.²²

L. Limberg i M. Alexandersson ističu da većina učenika ne uočava razliku između knjižničnog mrežnog kataloga organiziranog po područjima i alata za pretraživanje informacija. Upravo zbog nepoznavanja načina organizacije i rada knjižničnog mrežnog kataloga, učenici pribjegavaju jednostavnim tražilicama poput Google tražilice, prilikom čijeg korištenja je utvrđeno da takve alate koriste na osnovnoj razini, ne pokazujući znanje o tehnikama sužavanja, točnog određivanja ili proširivanja njihovih upita (npr. korištenje zamjenskih znakova te Booleovih operatora). Važno je spomenuti da se pretraživanje informacija na internetu uglavnom svodi na pronalazak bilo kojeg izvora informacija vezanog za temu zadatka koji trebaju riješiti, ne uzimajući u obzir kriterije relevantnosti niti pouzdanost izvora.²³

Prema N. O. Porsu danski srednjoškolci se isto tako uvelike oslanjaju na elektroničke izvore, a vodeću ulogu u tom slučaju imaju tražilica Google i Wikipedija kao najpopularniji izvori koje učenici svakodnevno koriste, neovisno trebaju li informacije vezane za školske obveze ili slobodno vrijeme.²⁴ M. Podnar otkrila je da hrvatski osnovnoškolci nižih uzrasta, prilikom odabira izvora informacija kojim će se služiti za pisanje zadaće najprije odabiru udžbenike i pomoć ukućana, dok se učenici viših razreda najprije služe internetom, a udžbenikom tek kad na internetu ne mogu pronaći potrebnu informaciju. Također, autorica izdvaja i podatke istraživanja koji se odnose na obrasce ponašanja prilikom pretraživanja i vrednovanja informacija pronađenih na internetu. Od učenika koji pretražuju internet za potrebe pisanja zadaće, većina njih prilikom pretraživanja tekst pregledava letimično (površno) dok ne pronađe traženi pojam, dok manji dio temeljito iščitava i vodi bilješke. Nakon pronalaska određene informacije, sljedeći logičan korak bio bi procijeniti njezinu vjerodostojnost, odnosno točnost i relevantnost za određenu temu. Po pitanju provjere vjerodostojnosti informacija na internetu, najveći broj učenika informaciju provjerava ponekad (48%), dok samo 19% učenika to čini uvijek kad pretražuje informaciju. Ne smije se izostaviti ni podatak o tome da dio učenika nikad ne provjerava vjerodostojnost informacije, a manji dio njih ni ne zna kako to učiniti te je uglavnom riječ o učenicima nižih uzrasta. Osim toga, učenici hrvatskih osnovnih škola navode i najčešće poteškoće na koje nailaze prilikom pretraživanja informacija na internetu, a one se

²² Usp. Majid, Shaheen; Kanagasabai, Danamalar. Nav. dj., str. 29-30.

²³ Usp. Limberg, Louise; Alexandersson, Mikael. The school library as a space for learning. // School Libraries Worldwide 9, 1(2003), str. 7-8.

URL: https://www.researchgate.net/publication/267421306_The_School_Library_as_a_Space_for_Learning (2019-08-22)

²⁴ Usp. Pors, Niels Ole. Nav. dj., str. 438.

odnose na preveliku ili pak nedovoljnu količinu dobivenih informacija te na to da dio učenika (21%) ne zna izdvojiti relevantnu informaciju.²⁵

F. Burks također izdvaja podatak o korištenju informacijskih izvora u školskoj knjižnici. Rezultati istraživanja koje je provela 1990-tih godina pokazuju da tekstaški srednjoškolci u školsku knjižnicu odlaze kako bi posudili građu kojom će se služiti izvan knjižnice, odnosno u okviru svojih domova. Najčešći je razlog tomu manjak slobodnog vremena. Osim toga, učenici vole čitati sami, u privatnosti svoga doma u opuštenoj atmosferi. Važno je izdvojiti i podatak da nekolicina učenika nije niti upoznata s mogućnosti boravljenja u školskoj knjižnici, što radi odrađivanja školskih obveza, što radi provođenja slobodnog vremena. F. Burks to pripisuje nesudjelovanju u organiziranom razrednom posjetu školskoj knjižnici.²⁶

Školska knjižnica Međunarodne škole Chitkara u Indiji razvila je vlastiti informacijski izvor, tzv. *SchoolPad*. Riječ je softveru, tj. aplikaciji, čija je svrha diseminirati informacije o školskoj knjižnici na mjesečnoj razini. Prvenstveno je namijenjen učenicima, ali i svim djelatnicima škole. Spomenuti softver razvijen je u svrhu promoviranja ustanove školske knjižnice, njezinih usluga i aktivnosti koje nudi svojim korisnicima. Na taj način učenici na jednom mjestu imaju sve informacije u školskoj knjižnici, a osim toga dio poveznica vodi ih na popis najčitanijih autora ili knjiga u tekućem mjesecu. Također, putem ovog softvera učenicima su dostupne i elektroničke knjige. Osim svega navedenoga, učenici na raspolaganju imaju i informacije o nadolazećim ispitnim provjerama, roditeljskim sastancima i sl.²⁷

3.3. Percepcija prostora školskih knjižnica

L. Limberg i M. Alexandersson pokrenuli su projekt *Learning in the School Library* ili kraće *LearnLib*. Spomenuti je projekt proveden u Švedskoj u razdoblju od 2001. do 2002. godine u sedam školskih ustanova te je za cilj imao utvrditi što za učenike predstavlja školska knjižnica te na koji se način oblikuje njihovo poimanje školske knjižnice. U spomenutom je projektu sudjelovalo sveukupno 260 učenika, a njegov je cilj također bio ojačati pedagošku ulogu školske knjižnice.²⁸ Iz istraživanja proizlazi da učenici uglavnom doživljavaju knjižnicu kao prostor koji sadrži i čuva knjige i činjenice, a to znači da se njezina uloga svodi na osiguravanje fizički

²⁵ Usp. Podnar, Morana. Nav. dj., 37-40.

²⁶ Usp. Burks, Freda. Nav. dj., str. 3.

²⁷ Usp. Mukh, Monika. Nav. dj., str. 8.

²⁸ Usp. Limberg, Louise; Alexandersson, Mikael. Nav. dj., str. 1-2.

opipljivog materijala (knjige). Takvo poimanje školske knjižnice najraširenije je među učenicima viših uzrasta koji knjižnicu posjećuju s ciljem pronalaska i korištenja knjiga za odrađivanje zadataka. Učenici nižih uzrasta u doticaj s knjigom dolaze u sklopu nastave, jer učitelj odlaskom u knjižnicu osigurava materijale kojima će se služiti unutar prostora učionice. Prema tome, poimanje je školske knjižnice kao fizičkog prostor za rješavanje zadatka manje očito mlađim učenicima u odnosu na starije učenike. U kontekstu knjižnice kao prostora koji čuva činjenice, vidljiva su dva shvaćanja pojma činjenice među učenicima: pojam činjenice koji označava točno određenu informaciju ili točan odgovor na neko pitanje, te pojam činjenice koji označava sadržaj informacije u širem smislu koji je usko povezan s temom nekog zadatka. Ipak, razumijevanje procesa pretraživanja informacija čiji je ishod ili činjenična informacija ili u potpunosti gotov odgovor može biti neprimjereno ukoliko se učenje promatra kao kompleksan proces za koji je potrebno dublje razumijevanje nekog sadržaja. Moguće objašnjenje nalazi se u teorijskom pogledu procesa učenja, u praksi učenja “napamet” i pamćenja teksta na način da ga se ne pokušava razumjeti. Ako se govori o razumijevanju organizacijskog sustava knjižnice, odnosno razmještaja građe na police i katalogiziranju građe, većina učenika pokazuje manjkavo razumijevanje informacijskog sustava knjižnice. U prilog tomu ide i činjenica da rijetko koji učenik zna objasniti kako bi pronašao određenu jedinicu građe. S druge strane, u slučaju da se ne mogu samostalno snaći, učenici nerijetko traže pomoć knjižničara. Usprkos tomu, rezultati istraživanja koje su proveli L. Limberg i M. Alexandersson pokazali su da učenici nemaju poteškoća s pronalaskom građe te da snalaženje u školskoj knjižnici smatraju prilično jednostavnim. Školsku knjižnicu prema tome može se smatrati mjestom gdje je lako pronaći informaciju.²⁹

Nadalje, učenici školsku knjižnicu smatraju i mjestom na kojem se mogu odmoriti i u koje mogu “pobjeći”. Postoji izravna povezanost između tih pojmova, a ta je da učenici ukoliko ne žele biti prisutni na školskom satu, odlaze u knjižnicu te u njoj traže utočište. U tom bi slučaju legitiman razlog odlaska u knjižnicu bio traženje knjige potrebne za zadatak ili projekt. Učenici bi za to vrijeme kada “traže” knjigu vrijeme provodili igrajući igrice, razgovarajući ili opuštajući se na neki drugi način. Osim toga, poimanje knjižnica kao utočišta uključuje i knjižnicu kao mirno mjesto za čitanje knjiga po učenikovom osobnom izboru uživajući u ugodnoj atmosferi i interijeru. S druge strane, dio učenika na knjižnicu gleda kao na mjesto na kojemu vladaju tišina i stroga, rigorozna pravila. Razlog je tomu što u nekim školama učenici za pristup školskoj knjižnici trebaju imati propusnicu ili dopuštenje kako bi ju mogli posjetiti, koristiti njezin prostor

²⁹ Usp. Isto, str. 6-7.

za učenje, pisanje zadaće i sl., pregledavati knjige ili koristiti fotokopirni uređaj. U prilog tomu ide i činjenica da je knjižnično osoblje nerijetko inzistiralo na poštivanju pravila ponašanja u knjižnici, primjerice upozoravajući učenike da budu tiši. Poimanju knjižnice kao mjesta na kojemu vladaju stroga pravila doprinosi i to što je građa organizirana prema nekom klasifikacijskom poretku s kojim učenici nisu previše upoznati. Iako taj učenicima nepoznat poredak pomalo ograničava njihovo korištenje knjižnične građe, daje dozu slobode jer je znanje u knjižnici organizirano na drukčiji način u odnosu na organizaciju znanja u udžbenicima i radnim materijalima. Usprkos svemu navedenome, učenici su tolerantni, poštuju postavljena pravila ponašanja u knjižnici te pokazuju razumijevanje.³⁰

Još jedno od poimanja knjižnice sa stajališta učenika jest knjižnica kao virtualna soba, tj. mjesto za korištenje računala. Ovakav pogled na knjižnicu uvelike ovisi o samoj školskoj ustanovi, odnosno o broju računala i o njihovom rasporedu na različitim mjestima u školi. Primjerice, u školskim knjižnicama s većim brojem računala, učenici ih koriste za pretraživanje informacija na internetu. U školama u kojima su računala smještena u učionice ili na nekim drugim mjestima, ali izvan školske knjižnice, školska je knjižnica korištena isključivo za nabavljanje tiskanih materijala. Velika većina učenika smatra da su računala u školskim knjižnicama nužna za proces pretraživanja informacija, a dio učenika računala izdvaja kao motiv posjećivanja školske knjižnice uopće. Također je važno spomenuti da učenicima nije previše važna lokacija računala, koristit će ih za pretraživanje informacija neovisno o tome jesu li smještena u knjižnici, (računalnoj) učionici ili u njihovom domu. Ipak, učenici smatraju računala ključnim alatima za dolaženje do informacija, a ne knjižnice koje su omogućile pristup tim računalima. Školske su knjižnice u ovom slučaju samo fizički, a ne virtualni prostor.

Posljednja percepcija knjižnice koja je proizašla iz ovoga istraživanja jest prostor u kojemu učenici mogu dobiti pomoć. Prema navedenome, knjižnica je mjesto na kojemu učenici očekuju pomoć ukoliko naiđu na neku prepreku ili poteškoću. Ovakvo viđenje školske knjižnice nastalo je na interakciji učenika s knjižničarima i učiteljima od kojih učenici očekuju pomoć. Ta se pomoć najčešće odnosi na rješavanje tehničkih problema poput povezivanja na internet ili pomoći pri korištenju fotokopirnog uređaja te pomoći pri traženju građe i razumijevanju njezinog razmještaja u knjižnici. Osim toga, učitelji i knjižničari učenicima pomažu pri samom procesu pretraživanja na internetu, kao što je pronalazak odgovarajuće ključne riječi za pretragu,

³⁰ Usp. Isto, str. 8-9.

pronalazak odgovarajućeg izvora informacija, procjena vjerodostojnosti informacija i izvora, pravilno pretraživanje tekstualnog i audiovizualnog sadržaja i sl.³¹

³¹ Usp. Isto, str. 9-10.

4. Zaključak

Pojava i brzi razvoj tehnologije uvelike je utjecala na informacijsko ponašanje korisnika svih vrsta knjižnica pa tako i korisnika školskih knjižnica. Današnje generacije djece i mladih, odnosno učenika, od najranije dobi dolaze u dodir s velikim brojem informacija. Zbog toga je važno da ih se od najranije dobi pouči vještinama koje su im potrebne da bi bili aktivni sudionici informacijskog društva. U tom pothvatu ključnu ulogu imaju školski knjižničari i učitelji koji djecu trebaju poticati i poučavati ih informacijskoj pismenosti kao ključnom preduvjetu za kvalitetno sudjelovanje u informacijskom društvu. Prema rezultatima predstavljenih istraživanja vidljivo je da učenici školsku knjižnicu najčešće posjećuju na tjednoj razini, a posjećenost raste kad postoji potreba za pomoći prilikom rješavanja školskih zadataka. Učenici na školsku knjižnicu najčešće gledaju kao na prostor u kojemu se čuvaju knjige, računala i dr. oprema, a ne kao na mjesto koje pruža širok spektar različitih usluga. Ipak, dio učenika smatra knjižnicu mjestom u kojem se mogu opustiti i odmoriti. Kada je riječ o informacijskim izvorima, pojedini autori utvrdili su da se učenici u najvećoj mjeri oslanjaju na internet te ga smatraju primarnim izvorom informacija u školskim knjižnicama. Primjerice, viši uzrasti prvo će se uputiti na internet pa tek onda posegnuti za drugim izvorima informacija, dok će se niži uzrasti prvo obratiti učiteljima, knjižničarima i roditeljima te informaciju potražiti u udžbeniku. Iako je internet najzastupljeniji izvor informacija, rezultati nekih istraživanja pokazuju da ne znaju svi učenici utvrditi relevantnost informacija koje pronalaze na internetu. U svrhu promjene ograničenih stajališta učenika prema školskoj knjižnici, školski bi knjižničari trebali različitim aktivnostima i programima približiti školsku knjižnicu učenicima s ciljem da ju dožive kao mjesto na kojemu mogu boraviti i družiti se u slobodno vrijeme, a ne samo kao mjesto u kojemu trebaju izvršavati svoje školske obaveze.

Literatura

1. Burks, Freda. Student use of school library media centers in selected high schools in Greater Dallas-Fort Worth, Texas. // SLMQ 34, 3(1996). URL: http://www.ala.org/aasl/sites/ala.org.aasl/files/content/aaslpubsandjournals/slr/edchoice/SLMQ_StudentUseofSchoolLib_InfoPower.pdf (2019-09-02)
2. Grujić, Ervin. Informacijsko ponašanje učenika srednje škole (studija slučaja Tehničke škole za strojarstvo i brodogradnju Rijeka): diplomski rad. Rijeka: Filozofski fakultet, 2017. URL: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/ffri:1078/datastream/PDF/download> (2019-08-22)
3. IFLA School library guidelines. Haag: IFLA, 2015. URL: <https://www.ifla.org/files/assets/school-libraries-resource-centers/publications/ifla-school-library-guidelines.pdf> (2019-08-22)
4. Kuhlthau, Carol. Information Search Process. URL: <http://wp.comminfo.rutgers.edu/ckuhlthau/information-search-process/> (2019-09-07)
5. Limberg, Louise; Alexandersson, Mikael. The school library as a space for learning. // School Libraries Worldwide 9, 1(2003), str. 1-15. URL: https://www.researchgate.net/publication/267421306_The_School_Library_as_a_Space_for_Learning (2019-08-22)
6. Majid, Shaheen; Kanagasabai, Danamalar. Information source preference for project work by primary school students. // Library Review 56, 1(2007), str. 24-33. URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/00242530710721998/full/pdf?title=information-source-preference-for-project-work-by-primary-school-students> (2019-08-22)
7. Meyers, Eric M.; Nathan, Lisa P.; Saxton, Matthew L. Barriers to information seeking in school libraries: conflicts in perceptions and practice. // Information Research 11, 2(2007). URL: <http://informationr.net/ir/12-2/paper295.html> (2019-09-02)
8. Mills, Leila A.; Angnakoon, Putthachat. How do high school students prefer to learn? // 12th International Conference on Cognition and Exploratory Learning in Digital Age. Greater Dublin, 2015. Str. 133-139. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED562121.pdf> (2019-08-22)
9. Mukh, Monika. Information seeking behavior of students in the context of digital age services at Chitkara International School Library - a case study. // SSARSC International

- Journal of Library, Information Networks and Knowledge 2, 1(2017), str. 1-13. URL: <http://www.ssarsc.org/documents/ijlink-jan-17-paper7-new.pdf> (2019-09-02)
10. Podnar, Morana. Informacijsko ponašanje i navike učenika osnovne škole: diplomski rad. Zagreb: Filozofski fakultet, 2018. URL: http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/10188/1/Podnar_%20diplomski.pdf (2019-08-22)
11. Pors, Niels Ole. Traditional use patterns?: An analysis of high school students' use of libraries and information resources. // New Library World 109, 9/10(2008), str. 431-443. URL: <http://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/03074800810910469/full/pdf?title=traditional-use-patterns-an-analysis-of-high-school-students-use-of-libraries-and-information-resources> (2019-08-22)
12. Shenton, Andrew K.; Johnson, Andrew. Pupil use of a school intranet's library pages. // Aslib Proceedings 59, 6(2007), str. 512-527. URL: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/00012530710839597/full/pdf?title=pupil-use-of-a-school-intranets-library-pages> (2019-08-22)
13. Špiranec, Sonja. Information literacy in Web 2.0 environments: emerging dimensions of research. // Libellarium 7, 1(2014), str. 55-72. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/202148> (2019-08-22)
14. Standard za školske knjižnice. // Narodne novine 69(2009), str. 1-13. URL: https://www.hkdrustvo.hr/clanovi/alib/datoteke/file/novosti/Novi_Standard_za_skolske_knjiznice_2013_za_javnu_raspravu.pdf (2019-08-22)
15. Stričević, Ivanka. Pismenosti 21. stoljeća: učenje i poučavanje u informacijskom okruženju. // Zrno: časopis za obitelj, vrtić i školu 123-124, (2011), str. 2-5.
16. Šušnjić, Biserka. Školska knjižnica i nacionalni okvirni kurikulum. // Senjski zbornik : prilozi za geografiju, etnologiju, gospodarstvo, povijest i kulturu 36, 1(2009), str. 39-42. URL: <https://hrcak.srce.hr/file/87278> (2019-08-18)
17. Wilson, T. D. Human information behavior. // Special Issue on Information Science Research 3, 2 (2000), str. 50-55. URL: <http://inform.nu/Articles/Vol3/v3n2p49-56.pdf> (2019-08-22)